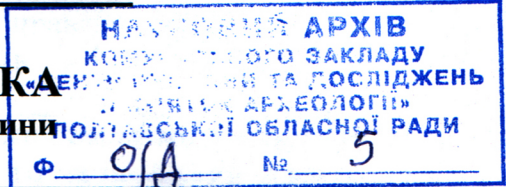

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

ОБЛІКОВА КАРТКА

об'єкта культурної спадщини

Городище і селище літописного «міста» Полкостень

(найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Комплекс	На державний облік не взято

1. Дата утворення об'єкта:

Ранній і пізній бронзовий вік, пізньоскіфський час, роменська культура, давньоруський час, нова доба; II – I тис. до н. е., III – II ст. до н. е., X – поч. XI, XII – XIII, XVII – XVIII ст.

2. Місцезнаходження об'єкта

Великокринська сільська рада, Пирятинський район, Полтавська область, за 1,55 км північний схід від церкви (азимут 62°30') та 1,05 км в тому ж напрямку на від східної околиці с. Повстин (азимут 64°), урочище Бурти.

Географічні координати окремих точок комплексу (позначені на рис. 2 «Ілюстрацій»):

№ п/п	Межі частин комплексу	Градуси, мінути, секунди (датум WGS 84) N O	
1.	Північно-західна посаду	50°11'13.260"	32°39'40.717"
2.	Південно-західна посаду	50°11'06.533"	32°39'46'224"
3.	Північний край укріплень городища	50°11'11.578"	32°40'16.784"
4.	Північно-східна посаду	50°11'12.700"	32°40'29.008"
5.	Південно-східна посаду та грунтового некрополя	50°10'58.123"	32°40'35.120"

Під'їзд з мм. Києва і Полтави по автостраді М-03 «Київ — Харків — Довжанський» до повороту на с. Снітин, далі — асфальтованою дорогою через село на північний схід — в бік с. Карпилівки Лубенського району, в межах візуальної близькості — на північ до берега Удаю польовою дорогою.

3. Охоронний номер пам'ятки

Охоронний номер не присвоєно.

4. Дати і номери рішень, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки

Рішення Полтавського облвиконкому № 165 від 22.04.1984 р.

5. Функціональне використання:

Сучасне використання	Первісне призначення	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Задернована ділянка городища, посад — переважно — орні розпайовані сільсько-господарські угіддя.	Територія поселень та городища.	Поселення епохи бронзового віку і скіфського часу, селітряний промисел XVII – XVIII ст.

6. Стислий опис об'єкта:

Розташування	Археологічний комплекс багат шарових і різночасових пам'яток у складі давньоруських городища, селища та ґрунтового могильника, а також поселень епохи бронзи, скіфського часу, роменської культури і решток розробок селітроварників козацької доби, розташований за 1,5 км на північний схід від центру села та за 1,0 км в тому ж напрямку від його східної околиці, в ур. Бурти, на краю другої надзапальної тераси правого берега над коліном р. Удаю (басейн р. Сули) заввишки 4-5 м над рівнем заплави (абсолютна висота 105,0 м).
Характеристика об'єкта	Комплекс складається з майже овального у плані укріплення поч. XII – сер. XIII ст., спорудженого на поселенні доби раннього і пізнього бронзового віку, скіфського часу та роменської культури руб. X – XI ст. За доби пізнього українського середньовіччя городище використовувалося як місце забору сировини для забезпечення роботи селітряного заводу XVII – XVIII ст. Уперше згадується у літописних джерелах під 1125 р. як місце перемоги переяславського кн. Ярополка Володимировича над половцями. Городище відоме з актових матеріалів 1428 р. та документів 1632–1668 рр. Його розміри наведені в анкетуванні Центрального статистичного комітету 1873 р. й листах опитування статистичного бюро Полтавського губернського земства 1890-х рр. Перший детальний опис і план городища укладені В.Г. Ляскоронським у сер. 1890-х рр., який зазначив наявність на майданчику городища додаткових валоподібних споруд, а також великої печі для виварювання селітри. Обстежувалося І.М. Самойловським 1927 р., Ф.Б. Копиловим 1946 р., М.П. Кучерою 1979 р., Ю.Ю. Моргуновим у 1980 р., І.В. Головком 2007 р. Комплекс врахований у зведеннях І.І. Ляпушкіна 1961 р. й О.В. Сухобокова 1984 р. Розвідками 1946 р. встановлене існування у XVIII ст. на городищі селітряного заводу. Площа задернованого майданчика <i>городища</i> – 1,2 га (120 × 110 м), загальна площа решток укріплень разом із майданчиком і відвалами селітроварників — 2,3 га (залишена у складі земель державної власності). Поверхня нерівна, вкрита відвалами й ямами селітроварників. Вал, також пошкоджений, захищає майданчик по всьому периметру. Найкраще збереглася його східна частина, що досягає висоти 2,0 м над рівнем околу; за ним знаходиться напівкруглий у плані рів з чітким трапецієподібним перерізом. Ширина рову – 13 – 15 м, глибина – 2 м, ширина дна – 8 м. В'їзд розриває укріплення із заходу. Культурний шар потужністю 1,2 м значною мірою перемішаний і, поряд з подрібненою керамікою XII – XIII ст., містить фрагменти цегли, кахлів та посуду XVII – XVIII ст. <i>Селище</i> (посад) розташоване вздовж берега річки, на захід, схід та південь від городища. Його площа, за останніми обмірами, становить більше 41,8352 га. Здебільшого розорюється. Культурні нашірвання мають товщину 0,7 – 0,8 м. Більшу частину посаду займають розпайовані угіддя, що раніше набули статусу приватної власності (38,0598 га). Лише північно-східна частина селища, розташована на північний захід від городища край схилу другої тераси правого берега, розміщена на землях державної власності (3,7754 га).

	У 1980 Ю.Ю. Моргуновим на селищі досліджені рештки давньоруської двоповерхової житлової будівлі другої пол. XII – поч. XIII ст. квадратної в плані форми (3,4 × 3,4 м, площа 11,5 м²), із заглибленим в материк підклітом, напівсферичною глинобитною піччю та залишками ще однієї, що впала з верхнього ярусу під час пожежі. Підйомні матеріали з селища представлені фрагментами ліпного посуду доби ранньої і пізньої бронзи, скіфського та пізньоскіфського часу, уламками ліпних горщиків роменської культури (IX – X ст.), численними давньоруськими речами X – XIII ст., в тому числі шматками рожевого овручського шиферу, пряслицями, фрагментами скляних браслетів, залізними шлаками, уламками кераміки. У 2003 р. на посаді Полкостеня мародерами знайдений скарб срібних празьких грошів XIV ст. (понад 200 монет). Неподалік селища, на північно-східній околиці села, виявлена діоритова сокира-молот доби раннього бронзового віку, бронзові наконечники стріл скіфського часу і срібний денарій Марка Аврелія (II ст. н. е.). 2013 р. за 0,4-0,5 км на південний схід від городища в межах селища, вздовж підвищення правого берега Удаю, виявлені залишки <i>грунтового могильника</i>. Наявна інформація про кілька поховань XII – XIII ст. із західною орієнтацією, що супроводжувалися прикрасами і предметами поясного набору. Загальна площа комплексу складає близько 44,1352 га. Комплекс вважається рештками феодального замку – центру володінь одного з торських феодалів-конфедератів, посаджених у переяславському Посуллі, залишками давньоруського міського комплексу XII – XIII ст. літописного «міста» Полкостеня (Повстина).
Наявність творів мистецтва	Твори мистецтва на території комплексу відсутні.

7. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

1. Городище.
2. Селище.
3. Грунтовий могильник.

8. Ступінь схоронності об'єкта:

Добрий, задовільний, незадовільний, аварійний	Основним матеріалом для побудови валів і споруд на території городища і поселення були дерево, чорнозем і глина, заглиблені котловани будівель і ям споруджувалися у ґрунті і материковому суглинку. Стан збереження комплексу — задовільний.
--	---

9. Наявність науково-дослідної і науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Науковий звіт	1927	Самойловський І.М. (Полтавський республ. історико-красн. музей)	Науковий архів Інституту археології НАН України (м. Київ), фонд ВУАК, 116/42а.
Науковий звіт	1946	Копилов Ф.Б. (Ін-т археології АН УРСР)	Науковий архів Інституту археології НАН України (м. Київ), фонд експ., 1946/22.

Научные отчёты	1980, 1988	Моргунов Ю.Ю. (Ин-т археологии АН СССР)	Науковий архів Інституту археології НАН України (м. Київ), фонд експ., 1980/65; 1989/55.
Науковий звіт	2007	Головко І.В. (ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Ін-ту археології НАН України, Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА)	Науковий архів Інституту археології НАН України (м. Київ), фонд експ., 2007/128; Науковий архів Центру охорони та досліджень пам'яток археології управл. культури Полтав. ОДА, ф. е., спр. 480.
Матеріали проекту землеустрою щодо розмежування земель державної та комунальної власності, за межами населених пунктів, на території Великокручанської с/р Піратинського р-ну Полтавської обл.	2011	Кріпак Г.В. (ДП «Полтавський НДП інститут землеустрою» 36039, м. Полтава, вул. Крамського, 9)	Землевпорядний архів Великокручанської сільської ради Піратинського р-ну Полтавської обл.
Матеріали інвентаризації	2013	Супруненко О.Б., Головко І.В. (Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА)	Науковий архів Центру охорони та досліджень пам'яток археології управл. культури Полтав. ОДА, фонд пам'яток охор. робіт, спр. 92.

10. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	Виявлені в ході обстежень та досліджень комплексу матеріали зберігаються у фондах Інституту археології НАН України (м. Київ), Полтавському (ПКМ, О.з., інв. №№ А.107, А.11908 та ін.) і Лубенському краєзнавчих музеях, а також Піратинському громадському районному історико-краєзнавчому музеї.
Архівні матеріали	1. Самойловський І.М. Археологічна розвідка по Удаю на Піратинщині 1927 р.; Полтав. Республ. історико-краєзн. музей // НА ІА НАНУ. – Ф. ВУАК. – № 116/42а. – Арк. 11-13. 2. Копилов Ф.Б. Звіт про роботу Посульської археологічної експедиції 1946 року; АН УССР, Ін-т археол. // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 1946/22. – № 431. – Арк. 27. 3. Моргунов Ю.Ю. Отчёт о работе Посульской разведочной группы ИА АН СССР в 1980 г. на территории Сумской, Черниговской и Полтавской областей УССР // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 1980/65. – № 9685. – 26 арк., 60 рис. 4. Моргунов Ю.Ю. Отчёт Посульской экспедиции ИА АН СССР о разведках и раскопках в Полтавской области УССР в 1988 г. // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 1988/55. – 16 арк., 47 рис. 5. Головко І.В. Звіт про археологічні розвідки 2007 року в Піратинському районі Полтавської області: (Матеріали до археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» Полтавської області); ДП НДЦ «ОАСУ» Ін-ту археол. НАН України; ЦОДПА // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 2007/158; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 480. – Арк. 107 – 110.
Бібліографічні матеріали	6. Полное собрание русских летописей: Лаврентьевская летопись по Академическому списку. – М.-Л. : Изд-во Вост. лит-ры АН СРСР, 1962. – Т. 1. – С. 295; Т. 2. – С. 289-290.

7. **Ляскоронский В.Г.** Городища, курганы и длинные (змиевые) валы в бассейне р. Сулы // Тр. XI АС / МАО. – М., 1901. – Т. 1. – С. 430 – 431.
8. **Падалка Л.В.** Прошлое Полтавской территории и ее заселение: Исследование и м-лы. – Полтава: тип. Т-ва Печатн. Дела, 1914. – С. 172.
9. **Макаренко Н.** Городища и курганы Полтавской губернии: (Сб. топограф. сведений); ПУАК. – Полтава : Тип. Тов-ва Печатного Дела, 1917. – С. 4.
10. **Ляпушкин И.И.** Днепровское Лесостепное Левобережье в эпоху железа; АН УССР, ИИМК // МИА. – М. – Л. : Изд-во АН СССР, 1961. – № 104. – С. 339 – 340.
11. **Кропоткин В.В.** Клады римских монет на территории СССР; АН СССР, Ин-т археол. // САИ. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – Вып. Г 4-4. – С. 72.
12. **Сидоренко Г.О., Махно Є.В., Телегін Д.Я.** Довідник з археології України. Полтавська область; Ін-т археол. АН УССР; УТОПК. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 79 – 80.
13. **Древнерусские поселения Среднего Поднепровья:** Археологическая карта / Кучера М. П., Сухобоков О. В. и др.; АН УССР, Ин-т археол. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 147 – 148.
14. **Моргунов Ю.Ю.** Работы Посульской разведочной группы // АО 1980 г. : сб. науч. ст. / АН СССР, Ин-т археол. – М. : Наука, 1981. – С. 286 – 287.
15. **Памятники материальной культуры древней и средневековой Полтавщины :** Каталог выставки / Сост. Гороховский Е. Л., Кулатова И. Н., Луговая Л. Н. и др.; ПКМ. – Полтава, 1985. – С. 45.
16. **Моргунов Ю.Ю.** Функциональное назначение пограничных городищ Юго-Восточной Руси // Археологические исследования на Полтавщине : сб. науч. тр. / ПКМ; [ред. кол. : Кулатова И. Н., Супрун Т. Ю., Супруненко А.Б. (отв. ред.)]. – Полтава, 1990. – С. 102, 107.
17. **Мельникова І.С.** Деякі підсумки підготовки археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури Полтавської області» / Мельникова І.С. // АЗ ПКМ : зб. наук. ст. – Полтава, 1992. – Вип. 1. – С. 136 – 137.
18. **Моргунов Ю.Ю.** Древнерусские памятники поречья Сулы; Ин-т археол. РАН, Курск. гос. обл. муз. археол. – Курск, 1996. – С. 83-85.
19. **Моргунов Ю.Ю.** Посульская граница : этапы формирования и развития; Ин-т археол. РАН, Курск. гос. обл. муз. археол. – Курск, 1998. – С. 85 – 86.
20. **Полкостень** / [Кулатова І.М.] // Полтавщина: Енциклопедичний довідник / За ред. Кудрицького А.В. – К. : УЕ, 1992. – С. 689.
21. **Моргунов Ю.Ю.** Еще раз о «переяславских торках» // Российская археология. – М. : Наука, 2000. – № 1. – С. 23 – 36.
22. **Супруненко О.Б.** Археологія в діяльності першого приватного музею України : (Лубенський музей К. М. Скаржинської); Ін-т археол. НАН України; ЦОДПА; [наук. ред. П.П. Толочко] . – К. – Полтава: Археологія, 2000. – С. 236 – 237.
23. **Моргунов Ю.Ю.** Сампсониев Остров: Пограничная крепость на посульской окраине Южной Руси в XI – XIII веках; Ин-т археол. РАН. – М.: Наука, 2003. – С. 10 – 11.
24. **Головко І.В.** Ліпна посудинка з Повстина // Археол. літопис Лівобер. України. — Полтава : Археологія, 2003. – № 2 (14). – С. 61.
25. **Головко І.В.** Методологічні засади ознайомлення зі старожитностями черняхівської культури в ході викладання шкільного курсу «Історія Полтавщини» // Наукові та технологічні засади шкільного курсу «Історія Полтавщини» : зб. наук. ст. – Полтава: Оріяна, 2003. – С. 32-38.
26. **Білоусько О.А., Супруненко О.Б., Мироненко К.М.** Середньовічна історія Полтавщини (V – I половина XVI століття) : Підручник для 6 кл. загальноосв. шк. – Полтава : Оріяна, 2004. – С. 80.

	27. Пирятинщина: Статті, нариси, фотодокументи / Упорядн. О.Г. Бажан, А.Ф. Малишкін. – К. : Просвіта, 2004. – С. 25 – 36. 28. Супруненко О.Б., Приймак В.В., Мироненко К.М. Старожитності золотоординського часу Дніпровського лісостепоного Лівобережжя; Ін-т археол. НАН України; ЦОДПА; [відп. ред. О. П. Моця]. – К. – Полтава: Археологія, 2005. – С. 40. 29. Головко І.В. Давньоруські пам'ятки середньої течії р. Удай Х – XIII ст. // Археол. літопис Лівобер. України. — Полтава : Археологія, 2005. – № 1-2 (17-18). – С. 117 – 118. 30. Кулатова І.М., Супруненко О.Б., Терпиловський Р.В. Пізньоскіфські та пізньозарубинецькі старожитності Полтавщини; Ін-т археол. НАН України; ЦОДПА. – К. – Полтава : Археологія, 2005. – С. 21. 31. Моргунов Ю.Ю. Летописный город Снепород и его округа Х – XIII в.; Ін-т археол. РАН. – СПб.: Филолог. факультет, 2012. – С. 185 – 186.
Картографічні матеріали	32. Карта: Ряд XXIV. Лист 23-11. — Военно-топографическая карта Полтавской губернии. — Масштаб 3 вер. в дюйме. Губ. Полтавской. Исправл. по рекогносц. 1869 г. // Военно-топографическая карта Полтавской губернии. Масштаб 3 вер. в дюйме: [Карты]. — СПб.: Военно-топографическое Депо, 1863-1878. — 1 атл. ([24] разв. л., [1] сб. л.). — Л. XXIII-11. 33. Карта: Генеральный штаб. — М-36-66. — Пирятин. — Сост. местн. 1989 г. — М.: ГУГК, 1990.

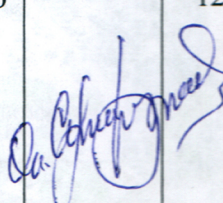
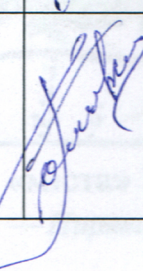
11. До облікової картки додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування матеріалів	Кількість	Дата виконання	Виконавець
<i>Графічні матеріали</i>			
1. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Картосхема місцезнаходження на території області.	1	2014	Коверко А.В.
2. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Карта розташування (основа: <i>Генеральний штаб. — М-36-66. — Пирятин. — М., 1990</i>).	1	2014	Коверко А.В., Супруненко О.Б.
3. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Генеральний план з нанесенням земельних ділянок державної, комунальної і приватної власності та розроблюваної південної ділянки охоронної зони.	1	2013	Коверко А.В., Мироненко К.М., Супруненко О.Б.
4. Повстин, с. Рештки городища літописного «міста» Полкостень. Окомірний план В.Г. Ляскоронського, 1901 р.	1	1901	Ляскоронський В.Г.
5. Повстин, с. Укріплення городища літописного «міста» Полкостень. За Ю.Ю. Моргуновим, зйомка 1980 р.	1	1996	Моргунов Ю.Ю.
<i>Фотофіксація</i>			
6. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень на космічному фотознімку. Програма «Google Earth».	1	2014	Коверко А.В., Мироненко К.М., Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.

7. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Вигляд з території селища на рештки укріплень. <i>З південного заходу.</i>	1	2008, 2014	Головко І.В., Коверко А.В.
8. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Вигляд з лівого берега р. Удаю. <i>З півночі – північного заходу.</i>	1	2013	Головко І.В.
9. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Укріплення городища з напільного боку. <i>З півдня.</i>	1	2013	Головко І.В.
10. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Вали та майданчик городища. <i>Із заходу – південного заходу.</i>	1	2013	Головко І.В.
11. Повстин, с. Селище літописного «міста» Полкостень. Північно-західна частина. <i>Зі сходу.</i>	1	2013	Головко І.В.
<i>Рисунки</i>			
12. Повстин, с. Селище літописного «міста» Полкостень. Знахідки з розкопок. За Ю.Ю. Моргуновим, 1980 р. <i>Залізо, кераміка.</i>	1	1996	Моргунов Ю.Ю.
13. Повстин, с. Селище літописного «міста» Полкостень. Ліпна мініатюрна посудинка пізньоскіфського часу. За І.В. Головком, 2003 р. <i>Кераміка.</i>	1	2003	Головко І.В.

Облікову картку склали:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Провідний науковий співробітник Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації, заступлений працівник культури України	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	О.Б. Супруненко		12.01.2014
Науковий співробітник Полтавської експедиції ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України, викладач Пирятинського ліцею	спеціаліст, вчитель-методист	І.В. Головко		12.01.2014

Керівник органу охорони культурної спадщини —

Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації

Г.І. Фасій

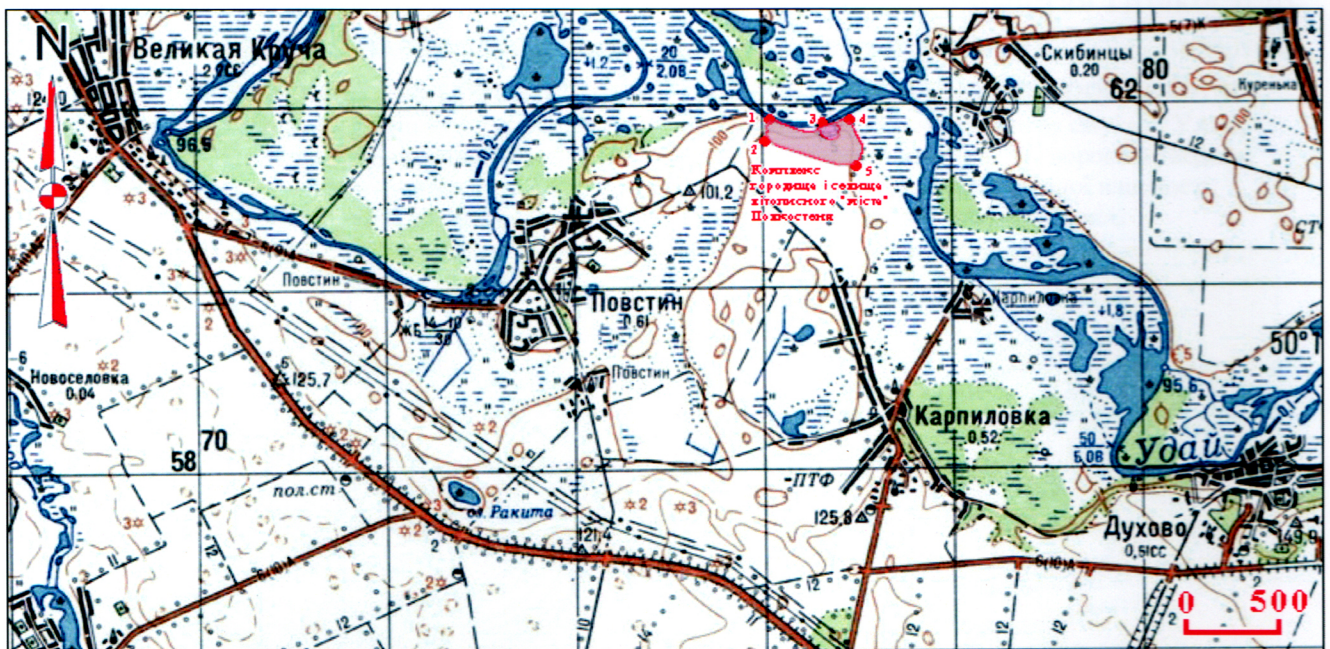
(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Ілюстрації

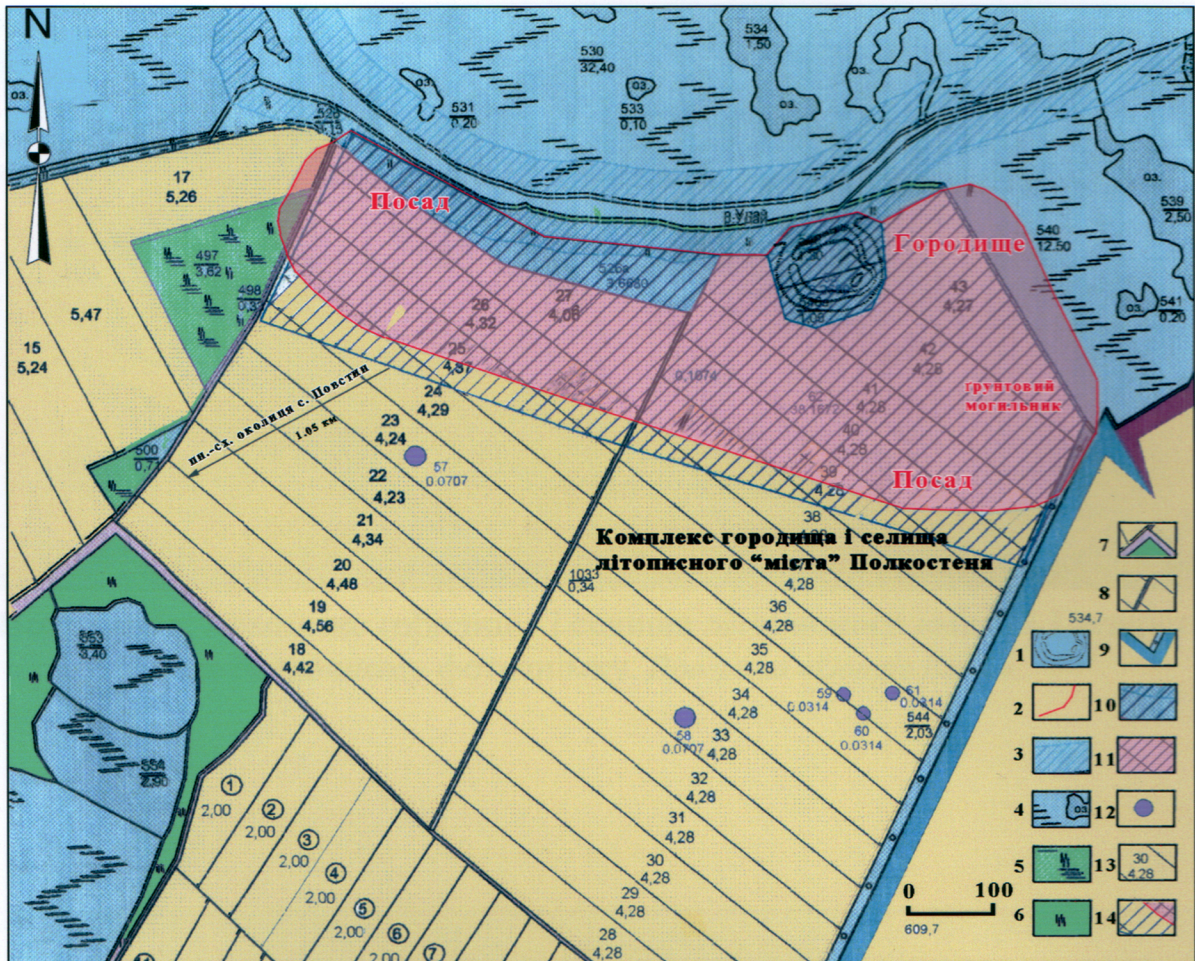
1. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкошень.
Картосхема місцезнаходження на території області.

2. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкошень.
Карта розташування (основа: Генеральний штаб. — М-36-66. — Пирятин. — Сост.
местн. 1989 г. — М.: ГУГК, 1990).

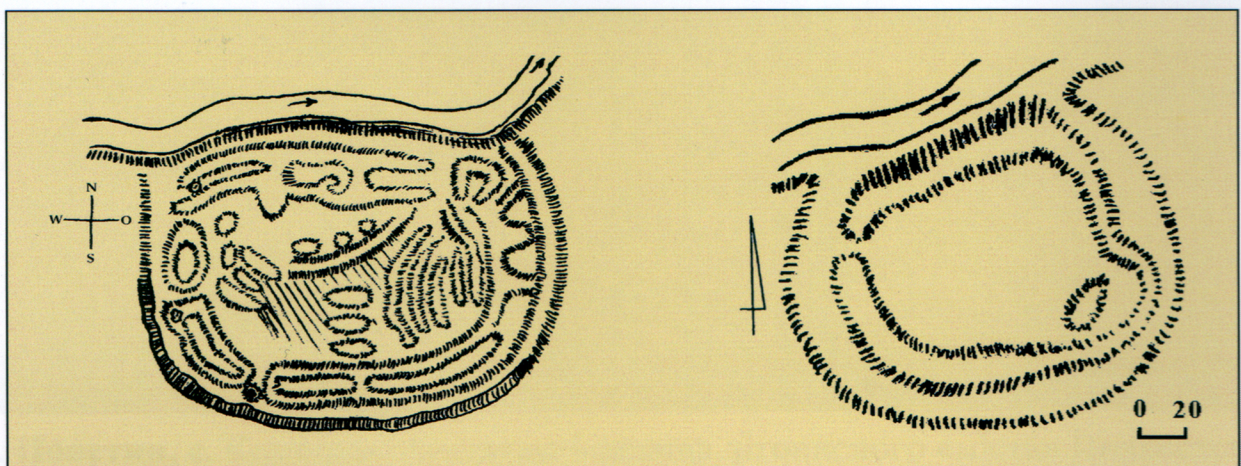
Номера точок відповідають їх нумерації у таблиці координат картки.

3. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень.
Генеральний план з нанесенням земельних ділянок державної, комунальної і приватної власності та розроблюваної південної ділянки охоронної зони.

Умовні позначення: 1 – укріплення городища; 2 – межі комплексу; 3 – водозахисна смуга р. Удаю; 4 – заболочена заплава; 5 – ділянки заболочених лук; 6 – задерновані ділянки; 7 – дороги з твердим покриттям; 8 – польові дороги та межі паїв; 9 – межі районів; 10 – землі державної власності; 11 – розпайовані ділянки; 12 – кургани; 13 – площі угідь; 14 – охоронна зона.

4. Повстин, с. Рештки городища літописного «міста» Полкостень.
Окомірний план В.Г. Ляскоронського, 1901 р.

5. Повстин, с. Укріплення городища літописного «міста» Полкостень.
За Ю.Ю. Моргуновим, зйомка 1980 р.

6. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень на космічному фотознімку. Програма «Google Earth».

7. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Вигляд з території селища на рештки укріплень. З південного заходу.

8. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень.
Вигляд з лівого берега р. Удаю. З півночі – північного заходу.

9. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Укріплення городища з напільного боку. З півдня.

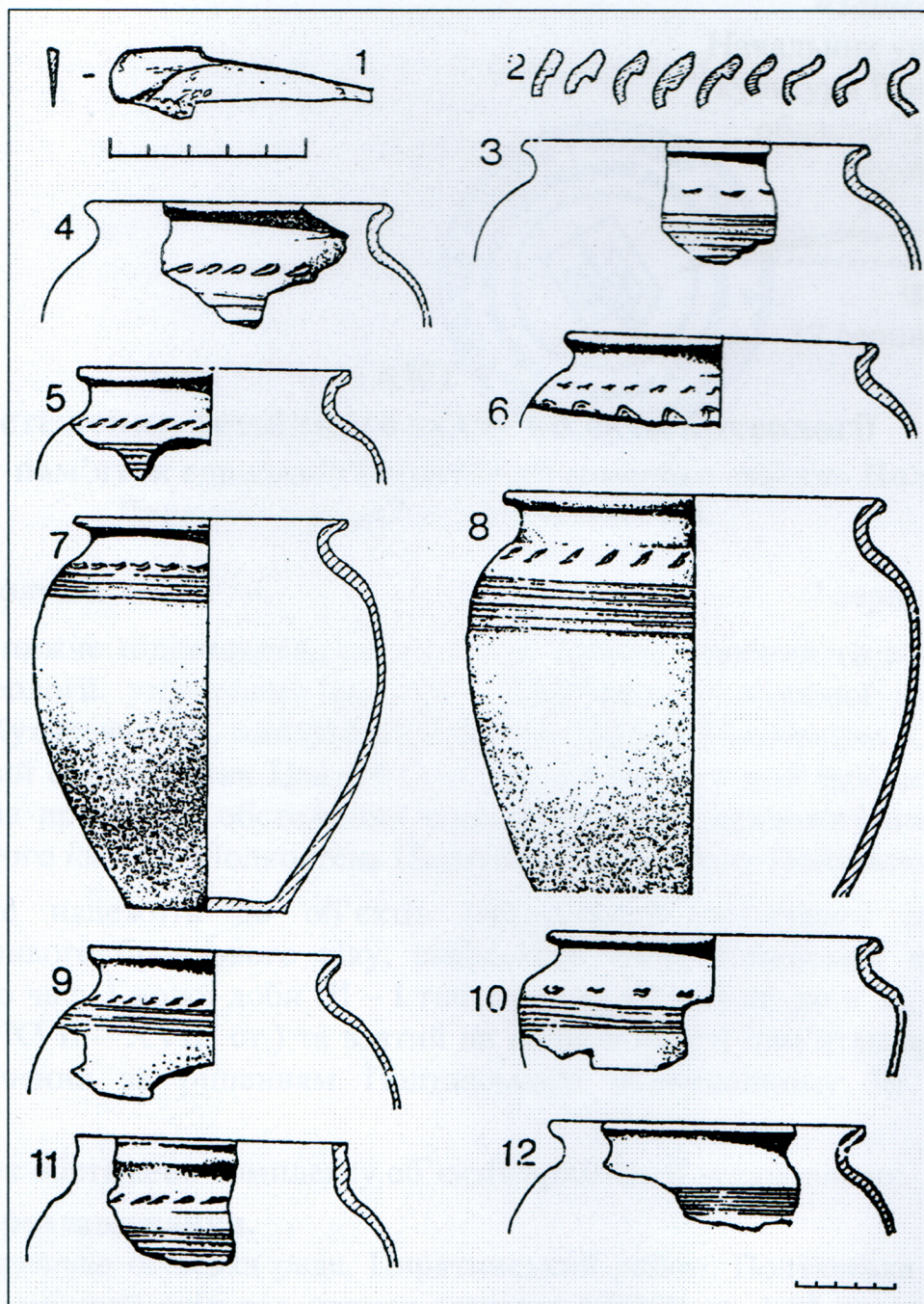

10. Повстин, с. Комплекс городища і селища літописного «міста» Полкостень. Вали та майданчик городища. Із заходу – південного заходу.

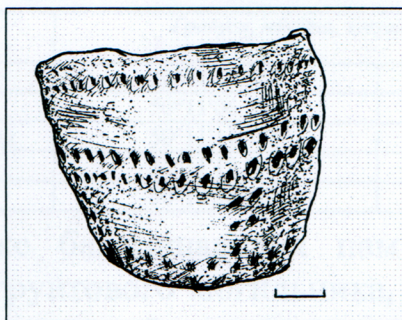

11. Повстин, с. Селище літописного «міста» Полкостень. Північно-західна частина. Зі сходу.

12. Повстин, с. Селище літописного «міста» Полкостень. Знахідки з розкопок. За Ю.Ю. Моргуновим, 1980 р. Залізо (1), кераміка (2-12).

13. Повстин, с. Селище літописного «міста» Полкостень. Ліпна мініатюрна посудинка пізньоскіфського часу. За І.В. Головком, 2003 р. Кераміка.

«Затверджую»

Начальник управління
культури Полтавської
обласної державної
адміністрації

Фасій Г.І.

12 серпня 2013 р.

АКТ № 4

обстеження технічного стану об'єкта археології

— комплексу пам'яток городища і селища літописного «міста» Полкостень
Пирятинського району Полтавської обл.

м. Полтава

7 серпня 2013 р.

Ми, що нижче підписалися, — директор Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської обласної державної адміністрації Кулатова І.М., завідуючий відділом Центру Мироненко К.М., провідний науковий співробітник Центру Супруненко О.Б., склали цей акт про те, що цього числа проведене обстеження технічного стану археологічного комплексу літописного «міста» Полкостень Пирятинського району Полтавської обл.

Комплекс належить до об'єктів найдавнішої культурної спадщини раннього і пізнього бронзового віку, скіфського часу, роменської культури, давньоруського часу і нової доби (II – I тис. до н. е., III – II ст. до н. е., X – поч. XI, XII – XIII, XVII – XVIII ст.) та взятий на облік в якості пам'ятки археології місцевого значення за рішенням Полтавського облвиконкому № 165 від 22.04.1984 р.

Внаслідок обстежень комплексу об'єктів археології встановлено:

I. Місце розташування.

1. ~~Беликокринська~~ сільська рада, Пирятинський район, Полтавська область, за 1,55 км північний схід від церкви (азимут 62°30') та 1,05 км в тому ж напрямку на від східної околиці с. Повстин (азимут 64°), урочище Бурти.

Географічні координати окремих точок на межах комплексу:

Межі частин комплексу	Градуси, мінути, секунди (datum WGS 84)	
	N	O
Північно-західна посаду	50°11'13.260"	32°39'49.717"
Південно-західна посаду	50°11'06.533"	32°39'46'224"
Північний край укріплень городища	50°11'11.578"	32°40'16.784"
Північно-східна посаду	50°11'12.700"	32°40'29.008"
Південно-східна посаду	50°10'58.123"	32°40'35.120"

Археологічний комплекс багаточасових пам'яток у складі давньоруських городища, селища і ґрунтового могильника, а також поселень епохи бронзи, скіфського часу, роменської культури та розробок селітроварів козацької доби, розташований за 1,5 км на північний схід від центру села, в ур. Бурти, на краю 2-ї надзаплавної тераси правого берега р. Удаю (басейн р. Сули) заввишки 4-5 м над рівнем заплави (абсолютна висота 105,0 м).

II. Загальний стан об'єкту.

2. Складається з майже овального у плані укріплення поч. XII – сер. XIII ст., спорудженого на поселенні доби раннього і пізнього бронзового віку, скіфського часу та роменської культури руб. X – XI ст. За доби пізнього українського середньовіччя городище використовувалося в якості місця забору сировини для забезпечення роботи селітряного заводу XVII – XVIII ст.

3. Площа задернованого майданчика *городища* – 1,2 га (120 × 110 м), загальна площа решток укріплень разом із майданчиком і відвалами селітроварників — 2,3 га (залишена у складі земель державної власності). Поверхня нерівна, вкрита відвалами й ямами селітроварників. Вал, також пошкоджений, захищає майданчик по всьому периметру. Найкраще збереглася його східна частина, що досягає висоти 2,0 м над рівнем околу; за ним знаходиться напівкруглий у плані рів з чітким трапецієподібним перерізом. Ширина рову – 13 – 15 м, глибина – 2 м, ширина дна – 8 м. В'їзд розриває укріплення із заходу.

4. *Селище* (посад) розташоване вздовж берега річки, на захід, схід та південь від городища. Його площа, за останніми обмірами, становить більше 41,8352 га. Здебільшого розорюється. Культурні нашарування мають товщину 0,7 – 0,8 м.

Більшу частину посаду займають розпайовані угіддя, що раніше набули статусу приватної власності (38,0598 га). Лише північно-східна частина селища, розташована на північний захід від городища край схилу другої тераси правого берега, розміщена на землях державної власності (3,7754 га).

5. Отримані відомості, що 2003 р. на посаді Полкостеня мародерами знайдений скарб срібних празьких грошів XIV ст. (понад 200 монет).

2013 р. за 0,4-0,5 км на південний схід від городища в межах селища, вздовж підвищення правого берега Удаю, виявлені залишки *грунтового могильника*. Отримана інформація у місцевих жителів про виявлення кількох поховань XII – XIII ст. із західною орієнтацією, що супроводжувалися прикрасами і предметами поясного набору.

6. Загальна площа комплексу складає близько 44,1352 га.

Виходячи з факту інвентаризації, а також тому, що комплекс вважається рештками феодального замку – центру володінь одного з торських феодалів-конфедератів, посаджених у переяславському Посуллі, залишками давньоруського літописного «міста» Полкостеня (Повстина) і належить на сьогодні до числа краще збережених у північно-західній частині Полтавщини, він потребує включення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України в якості об'єкта археології національного значення.

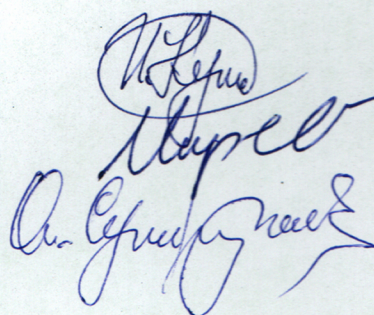
Акт складений у 4-х примірниках.

Підписи:

Директор Центру

Завідуючий відділом

Повідний науковий співробітник

І.М. Кулатова

К.М. Мироненко

О.Б. Супруненко

